

SAMHÄLLS-
VETENSKAPLIGA
FAKULTETEN

STVA23 Statsvetenskapliga institutionen

Handledare: Alexander Ryan

B-uppsats VT24

Frihet i tider av osäkerhet

En kvantitativ undersökning av valet mellan frihet och säkerhet

Fanny Broman & Ina Dahl

LUNDS
UNIVERSITET

Abstract

Denna studie undersöker människors prioritering mellan värdena frihet och säkerhet kvantitativt utifrån SOM-institutets enkätundersökning 2022. Säkerhet är enligt postmaterialistisk teori ett materialistiskt värde som prioriteras högre i tider av osäkerhet. Hypotesen är formulerad utifrån teorin och lyder: människor som anser att utvecklingen i Sverige går åt fel håll borde prioritera säkerhet över frihet.

Analysen består av en logistisk regressionsanalys utifrån variablerna: åsikter om samhällsutveckling, ideologi, kön, utbildning och ålder. Utifrån resultatet kan nollhypotesen inte avfärdas men signifikanta samband upptäcktes där kvinnor var mer benägna att prioritera säkerhet jämfört med män och människor längre till höger på den ideologiska skalan var mer benägna att prioritera säkerhet jämfört med de längre till vänster. Åsikter om vilket håll Sveriges utveckling går åt visade sig vara den variabel med lägst förklaringsvärde. Mot bakgrund av tidigare postmaterialistisk forskning antyder detta att respondenternas tolkning av begreppen har stor effekt.

Nyckelord: postmaterialistisk teori, Maslows behovstrappa, The silent revolution, frihet, säkerhet, samhällsutveckling

Antal ord: 7951

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Syfte och frågeställning.....	6
1.3 Disposition.....	6
1.4 Avgränsning.....	7
2 Teoretiskt ramverk	8
2.1 Postmaterialism.....	8
2.1.1 The silent revolution.....	9
2.1.2 The security versus freedom dilemma.....	10
2.1.3 Andra förklaringsfaktorer.....	10
2.2 Maslows behovstrappa.....	11
2.3 Positiv-/negativ frihet.....	12
3 Metod och material	14
3.1 Forskningsstrategi.....	14
3.2 Metod.....	14
3.3 Material.....	14
3.3.1 Variabler.....	15
3.3.2 Validitet och reliabilitet.....	16
3.4 Urval och källkritik.....	16
4 Analys	18
4.1 Frihet, säkerhet och utveckling.....	18
4.2 Ideologi, kön, utbildning, ålder.....	20
5 Diskussion	22
6 Slutsats	25
7 Vidare forskning	26
8 Referenser	27

1 Inledning

Om människor tvingas välja mellan frihet eller säkerhet, vad väljer de då? Frihet och säkerhet står inte alltid i kontrast till varandra men det finns en mängd exempel på situationer där en avvägning måste göras. Exempelvis infördes restriktioner under pandemin som begränsade individers frihet till förmån för ökad säkerhet för att möta hotet av att många människor infekteras av viruset. Opinionsundersökningar visade att detta var ett beslut som svenska folket stöttade.

Studien är en kvantitativ analys som med hjälp av en logistisk regressionsanalys tagits fram genom SOM-institutets nationella undersökning och data från 2022. Studien bygger på teorier kring materialism och postmaterialism formulerade av Ronald Inglehart. Även Abraham H. Maslows teori om motivationen hos människor lyfts för att bidra med ett beteendeperspektiv när det kommer till prioriteringen av ett visst behov i förhållande till ett annat. Vidare lyfts Isaiah Berlins syn på positiv- och negativ frihet, för att konceptualisera frihetsbegreppet. Teorierna prövas i förhållande till vad den kvantitativa analysen visar samt de oberoende variablerna som samspelar med valet av säkerhet kontra frihet. De oberoende variablerna är (1) huruvida man tycker att utvecklingen i Sverige går åt rätt eller fel håll, (2) vart man ideologiskt placerar sig på en vänster-högerskala, (3) kön, (4) utbildning och (5) ålder. Vi vill med hjälp av de oberoende variablerna och teorierna kunna förklara varför människor prioriterar det ena eller det andra.

Inomvetenskapligt fyller studien en lucka i redan existerande forskning fenomenet i förhållande till kön eftersom Ingleharts forskning inte slår fast något i förhållande till män och kvinnor. Vidare är studien relevant till följd av skiftet i världspolitiken och svenskars ökade oro i samhället de senaste åren, som i sin tur lägger en grund till att studera varför säkerhet blivit så relevant och hur detta i sin tur påverkar friheten. Studien är relevant för den aktuella samhällsdebatten eftersom vi ser nya trender och ett stort missnöje i hur utvecklingen i Sverige går samt ett ökande trygghetsbehov. Det finns en avsaknad av empirisk forskning i ämnet, vilket motiverar valet av ämne.

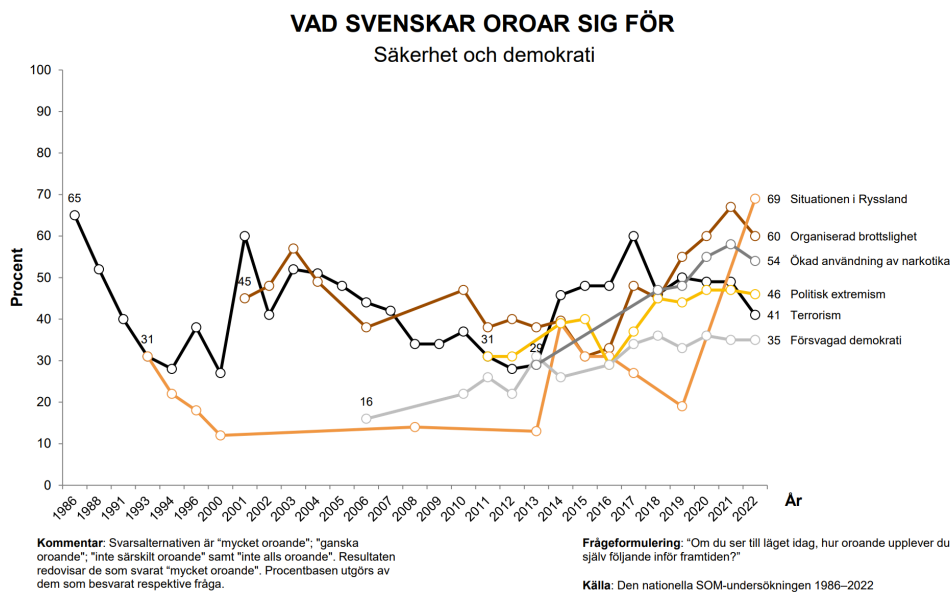
Det som skiljer vår studie från tidigare forskning är att datan från SOM-institutet mäter bredare inställningar till frihet kontra säkerhet men lämnar utrymme för respondenterna att själva tolka begreppen. Även i datan som mäter inställningen till om utvecklingen i Sverige går åt rätt eller fel håll lämnas utrymme för individuell tolkning. På så sätt mäts inte exempelvis synen på den ekonomiska utvecklingen, utan optimism/pessimism inför utvecklingen som helhet. Analysen i denna studie tillför förhoppningsvis nya insikter.

1.1 Bakgrund

Genom historien har överlevnad haft högsta prioritet för människor men i och med den ekonomiska tillväxten och framväxten av välfärdsstaten har levnadsförhållandena i industriella ekonomin förändrats drastiskt (Inglehart 2009: 223). Francis Fukuyama argumenterade efter kalla krigets slut för att liberal demokrati är den slutgiltiga formen av styrning som kommer segra över alla alternativ (1989: 4). Tesen exemplifieras med liberaliseringen av Kinas ekonomi. Situationen är idag väldigt annorlunda med tanke på den ökade autokratiseringen i världen (Lundell 2023). Istället för att den liberala demokratin har blivit det slutgiltiga och fred har säkrats, är världen orolig och kännetecknas av en realistisk världsordning. Sverige befinner sig i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskrigets slut. Således är en av regeringens främsta prioriteringar att reformera säkerhets- och försvarspolitikerna, stötta Ukraina samt att rusta upp totalförsvaret. Ryssland som stormakt har genom stora politiska och militära risker påvisat ett uthålligt försvar och en brutalitet gentemot andra länder, vilket byggt upp hotbilden gentemot Sverige som geografiskt befinner sig i närområdet. Ett historiskt NATO-inträde ägde rum den 7 mars 2024 (Regeringen 2024).

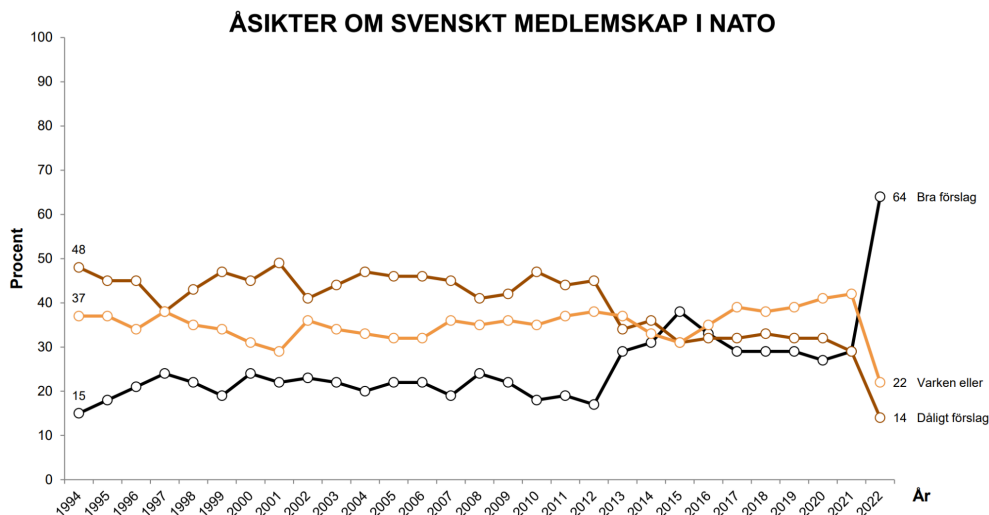
Tidigt i januari 2024 uttalade försvarsmaktens överbefälhavare Micael Bydén i en intervju för TV4 att alla svenskar måste vara redo för krig. Han menar att omvärldsläget är allvarligt och att det kan bli värre, svenskar ska förbereda sig mentalt på individnivå och förstå allvaret i situationen (TV4, 2024). Uttalandet från Michael Bydén väckte starka reaktioner hos den svenska befolkningen och fler barn än någonsin kontaktade BRIS om oro för ett eventuellt krig (TT, 2024). Händelsen satte ord på hur försvarsmakten ser på Sveriges förmåga att försvara sig själva i en eventuell kris och väckte oro eller förstärkte en redan existerande oro.

SOM-institutets statistik över svenska trender kollar på uppfattningen av olika samhällsfenomen mellan åren 1986 fram till 2022. Figur 1.1 nedan visar förändringar över tid i vad svenskar oroar sig för inom områdena säkerhet och demokrati. Undersökningen visar att 69% av de svarande oroar sig för situationen i Ryssland, det är en markant uppgång sedan 2019 där endast 19% svarade att de var oroliga. Utöver hotet från Ryssland, är oron hög för den organiserade brottsligheten samt den ökande användningen av narkotika (Den nationella SOM-undersökningen 1986–2022: 17).

Figur 1.1 Den nationella SOM-undersökningen 1986–2022

Undersökningen innehåller även en tidsserie som visar förändringen av NATO-opinionen. Figur 1.2 visar att år 2022 tyckte 64% av de svarande att "Sverige bör söka medlemskap i Nato" och är ett "bra förslag" medan 14% svarade "dåligt" och 22% svarade "varken eller". 2021 var det under 30 % som tyckte att det var ett bra förslag vilket är en stor förändring på ett år (Ibid: 68). Ökningen kan tolkas som ett resultat av Rysslands invasion av Ukraina under 2022.

Figur 1.2 Den nationella SOM-undersökningen 1986–2022

Svenskarna är sammanfattningsvis oroliga för det rådande säkerhetsläget både nationellt och internationellt. Tre av fyra svenskar tycker att utvecklingen går åt fel håll och siffran är den högsta

sedan 2012. Synen på ekonomi har inte varit så negativ bland befolkningen sedan 1990-talet (SvD, 2024). Politiskt prioriteras trygghet och säkerhet allt mer och ibland sker det på bekostnad av individens frihet. Ett av några exempel på när individens frihet har inskränkts till följd av att öka säkerheten är under COVID-19 pandemin. För att minska smittspridningen infördes en rad restriktioner som samtidigt inskränkte människans fri- och rättigheter. COVID-19 pandemin är inte den första uppkomsten av dilemmat mellan frihet kontra säkerhet utan debatten existerar även när det kommer till teknologisk kontroll och mänsklig övervakning i samhället (Herranz de Rafael & Fernández-Prados, 2022). Debatten kring dessa frågor är aktuell i Sverige och börjar implementeras genom flera politiska beslut och lagförslag. I tidöavtalet från 2022 lades förslag kring visitationszoner och kameraövervakning fram, vilket är något som uppfattas stärka trygghet men kan beröva frihet (Tidöavtalet 2022). Riksdagen röstade ja till visitationszoner. Från och med den 25 april 2024 får polisen visitera personer utan misstanke om brott som befinner sig i ett utpekade område (SVT, 2024). Likaså har förslaget om preventiv avlyssning utvidgats och polisen ska i hemlighet kunna avlyssna och övervaka personer i brottsförebyggande syfte (Åklagarmyndigheten, 2023).

1.2 Syfte och frågeställning

Denna studie syftar till att kvantitativt undersöka huruvida svenskar väljer att prioritera mellan frihet och säkerhet samt vilka variabler som påverkar avvägningen mellan dessa värdena.

Postmaterialistisk teori utgår ifrån att för att människor ska prioritera postmaterialistiska värden, som frihet, behöver först materialistiska värden, som säkerhet, vara tillfredsställda. Postmaterialistiska och materialistiska värderingar innefattar fler åsikter men vi har valt att fokusera på frihet och säkerhet. Om utvecklingen går åt fel håll, så hotas de mest grundläggande behoven som säkerhet eller ekonomisk trygghet. Hypotesen är formulerad utifrån postmaterialistisk teori.

H1: människor som anser att utvecklingen i Sverige går åt fel håll borde prioritera säkerhet över frihet.

1.3 Disposition

I kommande kapitel presenteras det teoretiska ramverket. Därefter följer en genomgång av metodik och material samt källkritik. I analysen presenteras först resultatet från den logistiska regressionsanalysen för att sedan efterföljas av en analys av resultatet när det jämförs med de teoretiska infallsvinklarna. Utfallet presenteras samt analyseras för att sedan diskuteras.

Dispositionsmässigt har vi - eftersom empirisk forskning kring frågan om frihet kontra säkerhet hittills saknats - valt att låta valda teorier fungera som både tidigare forskning och som teori. Idéhistoriskt har debatten kring frihet och säkerhet varit lång, men moderna empiriska undersökningar saknas och

den tidigare forskningen som mer syftar till att förklara frihet och säkerhet kopplat till staten som makthuvud lämpar sig inte för denna studie.

1.4 Avgränsning

Den kvantitativa studien öppnar upp för möjligheten att studera fler variabler som spelar in i valet av frihet eller säkerhet. En avgränsning har gjorts till variablerna åsikter om samhällsutveckling, ideologi, kön, utbildning och ålder och motiveras med hjälp av att tidigare studier behandlat liknande variabler och kommit till slutsatsen att de är de mest signifikanta. Vi avgränsar oss geografiskt till Sverige med data från SOM-institutet samt att landet under senare år genomgått ett politiskt maktskifte. Det hade varit intressant att inkludera en tidsserieanalys över hur valet mellan frihet och säkerhet förändrats över tid men möjligheten begränsas av SOM-institutets frågeformulär, där endast formulär 7 innehåller den relevanta frågan (f63). Dock kompletteras statistiken genomgående i uppsatsen med andra undersökningar som innehåller tidsserieanalyser.

2 Teoretiskt ramverk

Diskussioner kring frihet och säkerhet går långt tillbaka och har idéhistoriska rötter. Dilemmat handlar om huruvida vi vill ha frihet eller säkerhet eftersom de flesta människor skulle välja båda i största möjliga mån. Problemet handlar således om när människan måste prioritera, väljer hen då 1) mer frihet på bekostnad av säkerhet eller 2) mer säkerhet på bekostnad av frihet (Koeck, 2014: 52).

2.1 Postmaterialism

En etablerad stereotyp inom komparativ politik är att tredje världen fortsätter utvecklas medan västvärlden antas ha nått ett slags slutgiltigt tillstånd (Inglehart 1977: 6). I själva verket förändras industriella samhällen kraftigt i fråga om ekonomisk utveckling, ökande andel högutbildade, ökande omfattning av massmedia och diversifieringen av livserfarenheter. Dessa förändringar kan i sin tur tänkas påverka individuella värderingar, uppfattningar och beteenden (ibid: 7).

Inglehart exemplifierar materialistiska värden som ekonomisk samt fysisk säkerhet och postmaterialistiska värden som autonomi, självuttryck och livskvalitet (2009: 223-224). Skiftet från att prioritera materialistiska till att prioritera postmaterialistiska värden inträffar när människor växer upp under förutsättningen att de kan ta överlevnad för givet (ibid).

Inglehart lägger fram två hypoteser som lägger grunden för teorin om det intergenerationella skiftet från materialistiska till postmaterialistiska värderingar (2007: 2). Den första är "Scarcity hypothesis" som utgår från att människor prioriterar materialistiska värden när de finns i knapphet men börjar prioritera postmaterialistiska värden under förhållanden av överflöd. Den andra hypotesen är "Socialization hypothesis" och bygger på att människors prioriteringar bestäms under de formativa åren och att det samhälleliga skiftet främst består i att äldre generationer ersätts av yngre. "Scarcity hypothesis" leder till värdeförändringar när överlevnad inte längre är något osäkert. Inglehart lyfter vidare att det markant ökade välståndet sedan andra världskriget och avsaknaden av krig i västvärlden är två viktiga faktorer som påverkar värderingar (1977: 22). Inglehart refererar här till Abraham Maslows arbete som undersöker i vilka faser begär förändras (se avsnitt 2.2).

Idén om att människor tenderar att prioritera de behov som de har i bristande mängd komplementeras av "Socialization hypothesis" som hävdar att människor behåller samma värdeprioriteringar genom vuxenlivet som etablerades i deras formativa år (1977: 23). Detta borde enligt Inglehart innebära att äldre människor har mer materialistiska värderingar som skildrar den relativt osäkra materiella förhållandena från deras ungdom medan ungdomen som har vuxit upp under den ekonomiska

tillväxten efter andra världskriget borde ha mer postmaterialistiska värderingar (ibid). Inglehart vidhåller dock att värderingar kan förändras över livet och att det finns variationer av välstånd inom alla generationer.

2.1.1 The silent revolution

Inglehart ämnar i boken *The Silent Revolution* besvara frågan “What goals are likely to be given greater emphasis in the post-industrial era?” (1977: 21). Materialet för Ingleharts första undersökning utgörs av en opinionsundersökning där respondenterna fick välja två av fyra saker:

1. Maintaining order of the nation.
2. Giving the people more to say in important political decisions.
3. Fighting rising prices.
4. Protecting freedom of speech.

Alternativ ett och tre ska representera materialistiska värderingar, nämligen fysisk och ekonomisk säkerhet (1977: 28). Alternativ två och fyra representerar i sin tur de postmaterialistiska värderingarna yttrandefrihet och politiskt deltagande (ibid: 29). Inglehart förutspådde att respondenterna troligtvis skulle välja antingen båda materialistiska alternativen eller båda postmaterialistiska alternativen (1977: 30). Resultatet visade att de som valde “fighting rising prices” var mer än dubbelt så benägna att också välja alternativet “maintaining order” och detsamma gällde för de två postmaterialistiska alternativen. Samma mönster går att hitta i elva olika studier som genomfördes vid två olika tidpunkter i sex olika länder (ibid).

Resultatet gjorde det möjligt att i viss mån förutsäga människors åsikter beroende på om de föll i den materialistiska eller den postmaterialistiska kategorin. Exempelvis gav materialister nationell prestige hög prioritet och postmaterialister prioriterade kvinnors rättigheter i större utsträckning (1977: 31). Teorin om att äldre i högre utsträckning skulle ha materialistiska värderingar till följd av deras uppväxt visade sig också stämma (ibid: 31). Inglehart lyfter dock att detta kan vara en effekt av livscykelns snarare än historisk förändring. Enda möjligheten att avgöra är enligt Inglehart att vänta 10 eller 20 år och sedan mäta igen. Som bevis för att skiften i prioriteringar sker till följd av förändrade levnadsförhållanden lyfter Inglehart att postindustriella ekonomier uppvisar stora skillnader i prioriteringar mellan generationer medan samhällen med lägre inkomst och låg ekonomisk tillväxt inte uppvisar markanta skillnader (2007).

Pfeiffer och Côté menar att Ingleharts studier är väl utförda och strukturerade men de kritiserar att han avfärdar möjligheten att människor blir mer konservativa med tiden (1991: 224). De menar att Inglehart avfärdar möjligheten så snabbt eftersom den utgör ett hot mot hans teori. Om människor

naturligt blir mer materialistiska med åldern så finns det ingen anledning att tro att samhället som helhet blir mer postmaterialistiskt. Det är dock inte centralt för denna undersökning huruvida samhället som helhet blir postmaterialistiskt utan vilka aspekter som förknippas med materialistiska och postmaterialistiska värderingar. Värt att nämna är att Inglehart inte lyfter kön som en variabel trots att han lyfter exempelvis utbildning, ålder och politisk tillhörighet.

2.1.2 The security versus freedom dilemma

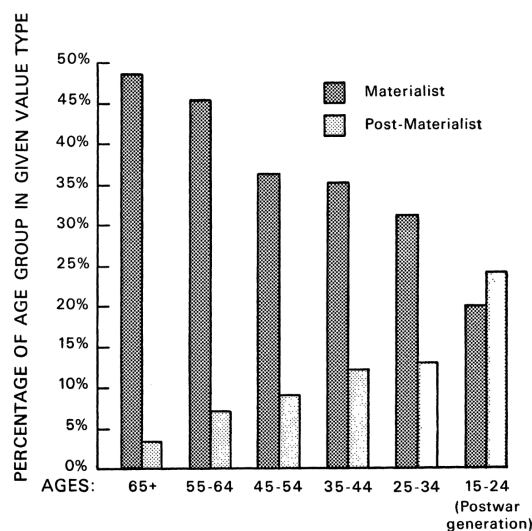
Studien “The Security Versus Freedom Dilemma. An Empirical Study of the Spanish Case” av Gonzalo Herranz de Rafael och Juan S. Fernández-Prados fokuserar inte på de klassiska materialistiska- eller postmaterialistiska värdena utan snarare debatten mellan frihet och tillgång till information å ena sidan, och säkerhetsrelaterad övervakning å andra sidan (2022: 2). Studien genomfördes med hjälp av statistik insamlad i Spanien under 2016 med den beroende variabeln “frihet eller säkerhet” (ibid: 3). I studien likställs frihet med tillgång till information och respondenterna får besvara frågan var de placerar sig på en skala där 0 innebär full tillgång till information men ingen säkerhet och 10 innebär total säkerhet men ingen tillgång till information (ibid). Deras oberoende variabler utgör klassiska sociodemografiska kategorier som kön, ålder, giftemålsstatus, subjektiv social klass, ideologi, utbildning, storlek på hemort, inkomst, nationell identitet och religion (ibid: 4).

Resultatet visade att det spanska folket som helhet prioriterade säkerhet över frihet men effekten var starkare hos de delar av befolkningen som var äldre, av lägre social klass, längre till höger ideologiskt, lägre utbildade, bosatta i mindre samhällen och/eller mer religiösa (ibid: 5). En viss korrelation upptäcktes även med människor som utsatts för brott eller i högre utsträckning var positiva till övervakningskameror (ibid). Många kan tänkas välja säkerhet till följd av deras operationalisering kring begreppen där frihet innebär tillgång till information.

2.1.3 Andra förklaringsfaktorer

Inglehart lyfter även den politiska dimensionen till postmaterialismen (1977: 60). Vid första anblick menar han att många skulle anta att postmaterialister är mer liberala och materialister mer konservativa. Detta antagande står dock i konflikt med två aspekter: postmaterialister kommer ofta från välbärgade hem men rika människor med högre karriär/ställning tenderar att rösta mer konservativt. Detta skulle kunna indikera att postmaterialister är mer konservativa än förväntat. Inglehart menar att postmaterialisternas personliga värden står i konflikt med deras ideologi och mycket riktigt röstar postmaterialister inte lika konservativt som materialister. I Ingleharts studie placerade sig i genomsnitt 46% av de rena materialisterna och 80% av de rena postmaterialisterna till vänster på den politiska skalan (1977: 61).

Russell Dalton finner bevis för att välstånd i ungdomen är den mest avgörande variabeln för att utveckla postmaterialistiska värderingar (Inglehart 1977: 95). Den näst viktigaste variabeln är utbildning, där högutbildade människor tenderar att ha mer postmaterialistiska värderingar (ibid).

Source: European Community survey carried out in Feb.-Mar. 1970, sponsored by Commission of the European Communities; principal investigators were Jacques-René Rabier and Ronald Inglehart.

Figur 2.1 (Inglehart 1981)

Figur 2.1 illustrerar fördelningen av människor med materialistiska respektive postmaterialistiska värderingar mellan åldersgrupper.

2.2 Maslows behovstrappa

Maslows teori om motivationen hos människor, mer känt som *Maslow's hierarchy of needs*, är en förklaringsmodell inom psykologi från år 1943 om hur och varför människor prioriterar sina behov. Behoven presenteras i en hierarkisk trappa eller pyramid i fem steg från lägsta behoven till de högsta som innefattar: fysiska behov, trygghetsbehov, gemenskapsbehov, behov av uppskattning och till sist behov av självförverkligande. För denna studie är det främst delen av trygghetsbehovet som observeras som vi även benämner som säkerhetsbehov.

Människan vill mycket och når bara ett stadie av full tillfredsställelse under en kortare tid. När ett behov är tillfredsställt så kommer ett nytt som tar dess plats och sedan ett nytt. Det finns två primära ståndpunkter när människan prioriterar behov. Först och främst är människan aldrig fullt tillfredsställd bara relativt eller i ett "ett steg på vägen" perspektiv. För det andra så skapar människan en hierarkisk prioritering av behov (Maslow 1987:7). Människor prioriterar inte högre mål om de fundamentala behoven inte är tillgodosedda. (ibid: 9) Det som hotar säkerheten är konceptuellt och varierar mellan abstrakta och konkreta hot såsom; vilda djur, misshandel, sjukdom, krig, anarki, naturkatastrofer eller i

tider av mer fred hot såsom arbetslöshet, finansiell stabilitet, sjukdomsförsäkring och pensions säkerhet (Taormina & Gao, 2013: 157). Inom trygghet inkluderar Maslow stabilitet; beroende; skydd, frihet från rädsla, ångest och kaos; behov för struktur, ordning, lag och gränser; trygghet i beskyddaren.¹ En påverkande faktor är människans tillfälliga världsåskådning samt deras syn på framtiden och värderingar (Maslow 1987: 18).

De hälsosamma och lyckosamma vuxna i vår kultur har i hög utsträckning sina säkerhetsbehov tillgodosedda. Det kontemporära samhället skyddar människor från hot om vilda djur, extrema temperaturer, misshandel, mord, kaos, tyranni och så vidare. Det betyder att säkerhets behoven inte längre är en motivation när det inte finns en uttalad fara (ibid). Säkerhet ses bara som en aktiv och dominant mobilisation av människans resurser under riktiga kriser, såsom krig, sjukdom, naturkatastrofer, brottsvågor, samhällelig desorganisering, neuros, myndighetsnedbrytning, med fler. I dessa situationer är människan i behov och i åtrå av säkerhet. Reaktionen kommer oftast av främmande psykologisk fara som uppfattas överväldigande, skadlig och hotande. Människan tenderar att söka efter en beskyddare, en starkare person eller ett system som de kan förlita sig på (ibid: 19). Samhälleligt kan säkerhetsbehovet bli utspritt när det är fråga om att lag, ordning och auktoritet hotas. Hotet om kaos skapar hos människan ett ökat behov av ordning för att känna sig tryggare och det är inte ovanligt att människan blir mer mottaglig för och accepterande av diktatur eller militärt styre. Detta är en regel för alla människor oavsett neurotisk läggning, där responsen på hotet blir en realistisk regression för att säkerhetsnivån och möjligheten att försvara sig själva (ibid: 19-20).

Med behovens hierarki i åtanke, ju fler psykologiska behov som är tillfredsställda, desto mer försöker en person försöka nå trygghet-säkerhets behovet. Om ett behov är tillfredsställt är en person mer trolig att försöka tillfredsställa ett annat behov. I sin tur, ju mer trygghet-säkerhet är tillfredsställt desto mer eftersträvas behovet av tillhörighet (Taormina & Gao, 2013: 158).

2.3 Positiv-/negativ frihet

Isaiah Berlins syn på frihet får oss att förstå att det inte finns en universell förklaring till vad frihet är och att frihet tar uttryck i olika former. Berlins definierar negativ frihet som avsaknaden av förtryck eller tvång inom så många områden som möjligt. Ju mer var och en får göra som den vill, desto friare är vi. Han lyfter dock aspekten av att en människas frihet kan gå ut över en annans och på så vis göra denne ofri. De som bryr sig om negativ frihet bör ha målet att säkerställa jämlik och övergripande frihet för alla. Det råder delade meningar om exakt var gränserna för individens frihet går, men det

---

¹ Trygghet i beskyddaren är mångtydig men kan tolkas som staten som skyddar människor från hot och tillit till denne.

viktiga är att någon del av den mänskliga existensen måste få stå utanför ramen för social kontroll (Berlin, 2002: 173).

Grunden i positiv frihet utgörs av att identifiera det sanna jaget och att disciplinera individen till att uppnå målen som det inre, mer rationella, jaget vill uppnå. Att vara fri i den meningen innebär att tygla ens irrationella drifter och instinkter. Anhängare av positiv frihet menar att den mer rationella delen av befolkningen, med högre utbildning och insikt i samhället, bör styra över den mer irrationella delen (Berlin, 2002: 196). Problemet med positiv frihet är enligt Berlin att synsättet godkänner auktoritära styrningsmetoder. Berlin menar att värderingar alltid står i konflikt med varandra och att prioriteringar därför måste göras, vilket det positiva synsättet inte tar hänsyn till (Honderich, 1995: 92). Det är just eftersom värden står i konflikt att välja som vi måste bevara möjligheten att välja (ibid). De exempel på inskränkningar i individens frihet till förmån för säkerhet som vi lyfter kan tolkas som utövande av positiv frihet.

3 Metod och material

3.1 Forskningsstrategi

Vi har utgått från hypotesen “människor som anser att utvecklingen i Sverige går åt fel håll borde prioritera säkerhet över frihet” samt applicerat såväl ett kvantitativt som ett kvalitativt material för att sedan kunna analysera och verifiera/falsifiera några av de utgångspunkter som finns inom de teoretiska synsätt som valts. En viss empirisk forskning finns, men från andra länder. Tillsammans med den statistiska analysen av material från SOM-institutet kompletteras den tunna empiriska forskningen med de teoretiska och delvis empiriska ansatser som applicerats. Att använda beprövade variabler och samtidigt applicera flera olika resonemang på analyser ger i slutändan uppslag på ny forskning som ytterligare kan belysa den frågeställning som arbetet utgår ifrån. Användningen av begreppen frihet och säkerhet följer Ingleharts uppdelning av materialistiska eller postmaterialistiska värderingar. Säkerhet ses som materialistisk och frihet som postmaterialistisk.

3.2 Metod

Vår metod är en typ av statistisk analys vilket är en samling hjälpmedel för att åstadkomma sammanfattande beskrivningar av en större mängd samlade observationer i form av data. Därmed är uppsatsens metod av det kvantitativa slaget då vi arbetar med flertalet analysenheter (Esaiasson m.fl. 2017: 346).

För att testa teorin av postmaterialism använder vi oss av en logistisk regressionsanalys där vi undersöker associationen mellan att prioritera säkerhet över frihet och åsikten att utvecklingen i Sverige går åt fel håll. I undersökningen kontrollerar vi om effekten kvarstår även under kontroll av andra variabler som kön, utbildning, ålder och ideologisk placering på vänster-höger-skalan. Regressionsanalyser är ett verktyg för att mäta hur stor effekt olika förklaringsvariabler har på den beroende variabeln (Esaiasson m.fl. 2017: 37). Därmed betonas att studien syftar till att undersöka samband och inte orsakssamband.

3.3 Material

Materialet för uppsatsen utgörs av datan som samlades in i SOM-institutets formulär 2022. Värt att nämna är att datan bygger på självskattningar eftersom respondenterna själva väljer svaret i

formuläret. Detta gör att datan skildrar vad människor anser sig prioritera och inte vad de faktiskt prioriterar. Det går inte heller att veta hur respondenterna tolkar begreppen frihet, säkerhet eller vilken sorts utveckling de anser går åt rätt eller fel håll. Detta skiljer sig från Ingleharts undersökningar som testar prioriteringar mellan materialistiska och postmaterialistiska värden på ett mer konkret sätt och därmed är vår text inte på samma sätt en prövning av postmaterialismen.

3.3.1 Variabler

Vid mätningen av prioriteringen mellan frihet och säkerhet användes svaren från fråga f63 "De flesta anser att både frihet och säkerhet är viktigt, men om du tvingades välja mellan dem, skulle du då välja frihet eller säkerhet?". Svartalternativen var 1: frihet och 2: säkerhet och kodades om till en dummyvariabel där säkerhet fick värdet 1 och frihet fick utgöra referenskategori.

För att undersöka hur åsikten om Sveriges utveckling går åt rätt eller fel håll användes svaren från fråga 48 i SOM-institutets undersökning. Frågan som ställdes var "Allmänt sett, tycker du att utvecklingen i Sverige går åt rätt håll eller åt fel håll?" och svartalternativen var 1: Åt rätt håll; 2: Åt fel håll; 3: Ingen uppfattning. Vi ville mäta om människor som anser att Sveriges utveckling går åt fel håll är mer benägna att prioritera materialistiska värderingar och valde därför att koda en dummyvariabel för de som ansåg att utvecklingen går åt fel håll. Alternativ 2 fick det nya värdet 1 och de båda andra alternativen fick värdet 0 och utgjorde därför tillsammans referenskategori.

För att mäta ålder har variabeln "alder8a" använts. Variabeln har kodats till åtta kategorier 1 (16-19), 2 (20-29), 3 (30-39), 4 (40-49), 5 (50-59), 6 (60-69), 7 (70-79) 8 (80-90). Den betraktas i undersökningen som en ordinalskala.

För att mäta utbildningsnivå har variabeln f174 använts. Frågan som ställdes var "Vilken är din högsta skolutbildning?" och svartalternativen var: (1) Grundskola eller motsvarande, kortare än 9 år; (2) Grundskola eller motsvarande 9 år eller längre; (3) Gymnasium eller motsvarande, kortare än 3 år; (4) Gymnasium eller motsvarande, 3 år eller längre; (5) Eftergymnasial utbildning, ej högskola/universitet, kortare än 3 år; (6) Eftergymnasial utbildning, ej högskola/universitet, längre än 3 år; (7) Högskola/universitet, kortare än 3 år; (8) Högskola/universitet, längre än 3 år; (9) Högskola/universitet, 4 år eller längre; (10) Forskarutbildning.

Kategori 6 och 10 hade förhållandevis få respondenter och därför gjordes ett val att slå ihop dem med kategori 5 respektive 9. Variabeln som användes hade därför 8 kategorier och behandlades som en linjär skala i SPSS.

Kön mättes genom variabeln “sex” i SOM-institutets undersökning. Svar som inte föll in i kategorierna “kvinna” eller “man” uteslöts eftersom respondenterna var få och resultatet inte var relevant för undersökningen. Variabeln hanterades som kategorisk där män utgjorde referenskategori.

Fråga f40 “Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster–högerskala. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan skala?” användes för att mäta ideologisk ställning. Svartalternativen var: 1: Klart till vänster; 2: Något till vänster; 3: Varken till vänster eller till höger; 4: Något till höger; 5: Klart till höger. Variabeln behandlades som linjär där 1 var längst till vänster och 5 var längst till höger.

3.3.2 Validitet och reliabilitet

Det är viktigt för den interna validiteten att notera att vi mäter bredare inställningar till frihet och säkerhet som bygger på självuppskattningar. Frihet operationaliseras som en postmaterialistisk variabel och säkerhet som en materialistisk variabel. Den externa validiteten är hög eftersom studien bygger på ett representativt urval med många respondenter. Resultatet går således att generalisera till hela den svenska befolkningen. Datan från SOM-institutet bidrar vidare till reliabiliteten då formulären och undersökningarna görs år efter år och skapar en reproducerbarhet. Vi är tydliga med hur studien genomförs, således kan den återskapas genom transparens i kodning och metod.

3.4 Urval och källkritik

SOM-institutets urval görs genom att svenska medborgare mellan 16 och 90 slumpmässigt väljs ur skatteverkets register (Göteborgs universitet 2022: 2). För att så många som möjligt ska svara skickas påminnelser med brev och sms och svarsfrekvensen ligger strax under 50% (ibid). Datan som utgör underlag för undersökningen är hämtad ur frågeformuläret Riks-7. 3 750 människor valdes slumpmässigt ut för att svara på formuläret med en svarsfrekvens bestående av 48% (ibid).

Svarsfrekvensen på SOM-institutets undersökning utgör en risk för ett icke-representativt resultat. Det är möjligt att de som väljer att delta i undersökningen har vissa egenskaper gemensamt i högre utsträckning än de som inte deltar vilket riskerar att snedvrider resultatet.²Våra val av faktorer som ingått i undersökningen har till viss del styrts av vad SOM-institutet har inkluderat i enkäten.

Grundfrågan om prioriteringar mellan frihet och säkerhet var bara inkluderad i en av de sju enkätundersökningarna (riks 7) och kunde därför inte undersökas i relation till frågor som ställts i andra enkäter.

---

² Detta indikerar att den här formen av mätningar håller på att förlora sitt värde eftersom svarsfrekvensen stadigt har gått ner för statistiska institut som ännu använder sig av denna metod. Digitala och mer interaktiva (dock ofta selektiva målgrupper) har betydligt bättre svarsfrekvens och om frågorna är rätt ställda uppfyller detta både bättre validitet och bättre reliabilitet även om urvalet är något skevt.

Vi valde att använda en variabel som mätte ideologisk hållning istället för partipolitisk tillhörighet för att försöka komma åt människors egentliga ståndpunkter utan färgning av partiernas identitet. Inglehart framhåller att bara för att postmaterialister i högre utsträckning anser sig tillhöra vänstern så behöver inte det betyda att de faktiskt röstar vänster (1977: 70). Vi ansåg det mer intressant att undersöka värderingar istället för röstningsmönster. De källor som används för att bygga det teoretiska ramverket för studien är av det äldre slaget. De skildrar dock grunden för postmaterialistisk teori och är därför relevanta för sammanhanget.

4 Analys

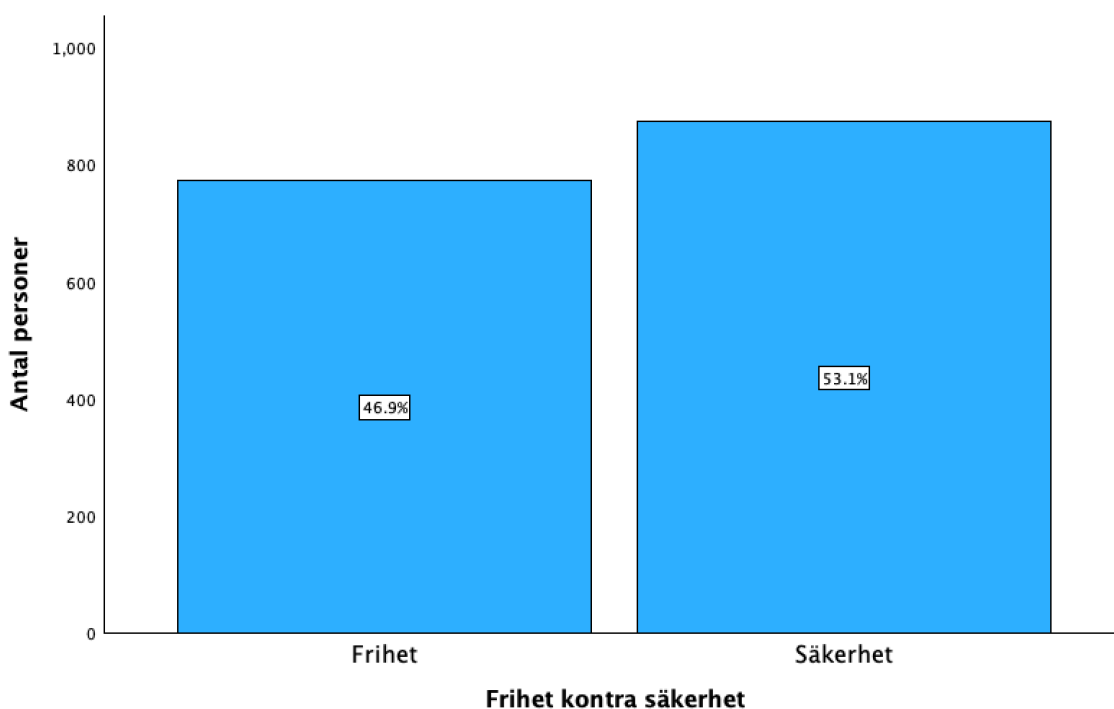
I analysen presenterar vi resultatet och siffrorna från undersökningen samt en kortare koppling till hur de går ihop med eller emot det teoretiska ramverket och hypotesen. Därefter följer diskussionsdelen med mer djupgående diskussioner av resultatet.

B-koefficienten kallas även log odds och värdet visar hur sannolikt det är att respondenterna väljer det alternativ som är kodat till 1, det vill säga säkerhet i vårt fall. Om värdet är positivt är sannolikheten högre att de väljer alternativ 1 och om det är negativt är sannolikheten högre att de väljer alternativ 0. Eftersom de skalor som används i studien har olika många steg så kan förändringen i log odds inte tolkas som proportionerlig i jämförelse variablerna emellan. Koefficienten visar alltså hur sannolikheten att välja säkerhet förändras som en effekt av våra oberoende variabler.

4.1 Frihet, säkerhet och utveckling

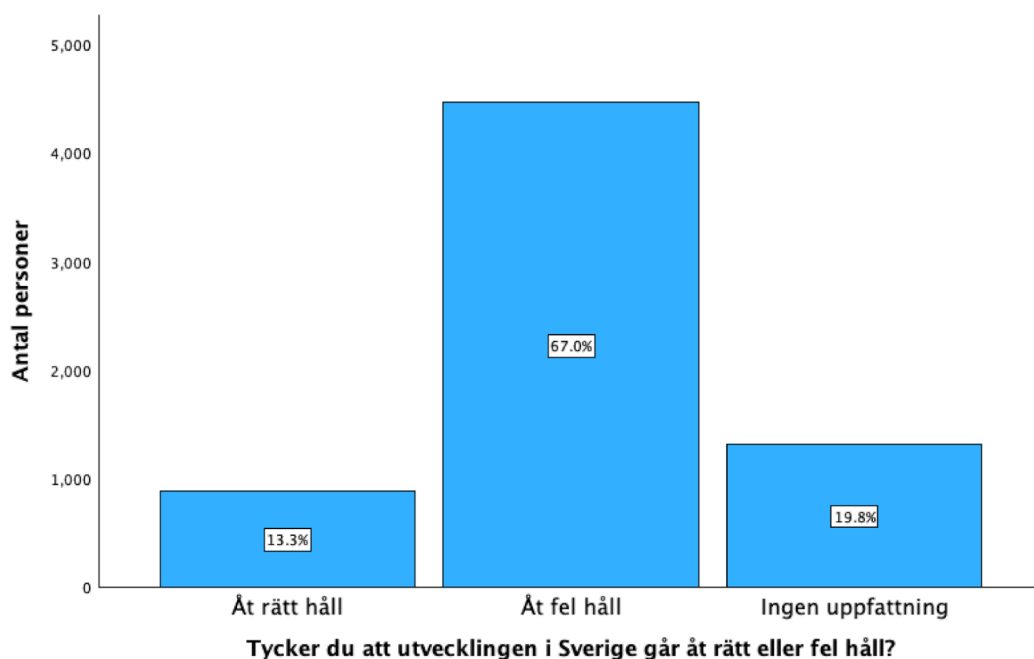
Siffrorna från SOM-institutet visade att det finns en jämn uppdelning mellan de svarande som prioriterar frihet eller säkerhet. 53% väljer säkerhet och 47% väljer frihet. För frågan fanns inga andra svarsalternativ utan bortfall utgörs av personer som kryssat i fler rutor eller inte besvarat frågan.

Siffrorna är illustrerade i figur 4.1.

Figur 4.1

Det var väldigt jämnt mellan de svarande som valde frihet eller säkerhet, något som går emot det hypotesen indikerade. The Inglehart–Welzel cultural map är en kulturell karta som globalt illustrerar länders positioner i förhållande till varandra utifrån traditionella värden kontra sekulära-rationella värden och överlevnadsvärden kontra självuttryckvärden. Sverige ses som ett av de mer extrema länderna på kartan och har genom tiderna alltid stuckit ut som ett land som är sekulärt och prioriterar självuttryck vilket innefattar miljöskydd, ökande tolerans av utlänningar, jämställdhet och efterfrågan på deltagande i beslutsfattning gällande det ekonomiska och politiska livet (World Value Survey 2023). Kartans resultat går mer i hand med Ingleharts postmaterialistiska värderingar och kan därmed fungera som en förklaring till att det var många som valde frihet. Sverige har en lång kontinuitet av dessa värderingar och trots omvälvande tider och ett skifte de senaste åren finns dessa värderingar ändå rotade i den liberaldemokratiska och sekulariserade kulturen. Frånvaron av att i flera generationer ha sluppit krig påverkar säkerligen också tendensen att fortsatt värdera frihet väldigt högt. Maslow menar att de som inte känner lika stark oro är beredda att prioritera frihet eftersom det ses som ett behov som prioriteras när säkerheten är tillgodosedd. Hot och utveckling utgör inte samma sak, så en tydligare definition i vad som menas med att “utvecklingen går åt fel håll” hade kunnat ge ett annat resultat. Att många valde frihet kan tyckas gå emot hypotesen och detta visar varför tidsserieanalys hade varit intressant för att se huruvida en förändring i värdebedömningen skett eller ej.

Figur 4.2

En majoritet anser att utvecklingen i Sverige går åt fel håll. 885 svarade att utvecklingen går åt rätt håll, 4465 svarade att utvecklingen går åt fel håll och 1319 hade ingen uppfattning. Utveckling är dock en variabel som kan tolkas på flera sätt och vad i utvecklingen man tycker går fel kan variera från person till person. Siffrorna är illustrerade i figur 4.3.

Tabell 4.1

		B	S.E	Sig
1	Utveckling	-0,015	0,112	0,894
2	Ideologi	0,168	0,041	<0,001
3	Utbildning	-0,042	0,024	0,079
4	Kön	0,779	0,106	<0,001
5	Ålder	-0,02	0,027	0,467
6	Intercept	-0,465	0,252	0,065

Note: $R^2 = 0,057$ (Nagelkerke)

R^2 (Nagelkerke) ligger på 0,057 och förklarar hur stor del av variationen i den beroende variabeln som förklaras av vår analys. Värdet är förhållandevis lågt vilket inte är ovanligt för individstudier då det är svårt att förutsäga vad en individ väljer.

4.2 Ideologi, kön, utbildning, ålder

Ideologikategorin mättes beroende på vart man placerar sig på en vänster-högerskala och visade sig ha ett samband med om man är mer benägen att prioritera frihet eller säkerhet. Eftersom B-koefficienten är över 0 betyder det att sannolikheten att välja säkerhet blir högre ju längre åt höger respondenten befinner sig på en ideologisk vänster-högerskala. När respondenten är ett skalsteg längre till höger ökar log odds att välja säkerhet med "0,68" när allt annat är konstant och sambandet är signifikant på 95%-nivån. Ideologiska värderingar visade vara den variabel som påverkade frihet och säkerhet i största utsträckning efter kön.

Inglehart lyfter den politiska dimensionen av prioriteringen mellan materialistiska och postmaterialistiska värderingar. Människor med materialistiska värderingar placerar sig oftare till höger på den politiska skalan enligt Ingleharts forskning. Detta går i linje med vårt resultat eftersom säkerheten är vår materialistiska variabel och människor längre till höger var något överrepresenterade i valet. Det är värt att uppmärksamma att Inglehart inte utgick från det svenska politiska systemet och att vänster-högerskalan varierar mellan länder. *The security versus freedom dilemma* utgörs av en liknande studie fast i fallet Spanien som även visade resultatet att ideologi hade en stark påverkan på

prioriteringen av frihet eller säkerhet. Säkerhet prioriteras i större utsträckning av befolkningen längre till höger ideologiskt.

Jämfört med män är log odds för sannolikheten att välja säkerhet över frihet 0,78 högre för kvinnor än för män när alla andra variabler är konstanta. Sambandet är signifikant på 95% nivån. Kön är den variabel som har störst påverkan på prioriteringen mellan frihet och säkerhet. Andra störst är ideologiska värderingar.

Nationella trygghetsundersökningen visar att kvinnor i högre utsträckning än män känner sig otrygga vid utevistelser sent på kvällen i det egna bostadsområdet (35 respektive 18%) (NTU 2022). Trots att endast en specifik situation undersöks är det rimligt att anta att denna oro även är närvarande i vardagen för kvinnor. Konsekvenserna av oron för att utsättas för brott leder till att kvinnor i högre utsträckning än män väljer en alternativ väg eller färdväg (31 respektive 15%) eller avstår från att delta i aktiviteter (15 respektive 9%) (ibid). Det är främst brott i form av våldtäkt eller sexuella angrepp som kvinnor oroar sig för i högre utsträckning än män (18 respektive 2%). Denna upplevda otrygghet kan utgöra en möjlig anledning till att kvinnor prioriterar säkerhet i högre utsträckning än män.

När utbildning ökar med ett skalsteg ökar log odds att välja frihet med 0,4. Detta går i linje med Ingleharts hypotes där de med högre utbildning antar mer postmaterialistiska värderingar. Enligt datan från SOM-institutet är äldre människor mer benägna att prioritera frihet framför säkerhet. Log odds ökar med 0,2 för varje skalsteg för ålder när allt annat hålls lika. Sambandet är dock inte signifikant.

5 Diskussion

Vår hypotes “människor som anser att utvecklingen i Sverige går åt fel håll borde prioritera säkerhet över frihet” visade sig inte få stöd men gick i förväntad riktning. Detta går i linje med postmaterialistisk teori eftersom säkerhet är en materialistisk variabel som enligt teorin prioriteras högre i tider av ökad materialistisk osäkerhet. Den ökade oron i samhället inför brottslighet, ekonomin och situationen i Ryssland bör enligt teorin göra människor mer benägna att prioritera materialistiska värden. Trots en viss korrelation mellan att prioritera säkerhet och en pessimistisk syn på utvecklingen i Sverige så visade det sig vara den variabel som hade minst förklaringsvärde av de vi testade. Ideologi, kön, utbildning och ålder visade sig alla ha större effekt än åsikten om utvecklingen i Sverige. Sambandet var inte signifikant och det går således inte att generalisera resultatet till hela befolkningen.

I en artikel publicerad i Svenska Dagbladet, skriven av Elham Mohamed 21 mars 2024, analyseras siffrorna från SOM-Institutets fråga huruvida man tycker att utvecklingen går åt rätt eller fel håll. Tre av fyra svenskar tycker att utvecklingen går åt fel håll och siffran är den högsta sedan 2012. Synen på ekonomi har inte varit så negativ bland befolkningen sedan 1990-talet. Mellan 2021 och 2022 var uppgången av de som tyckte att den är påväg åt fel håll högre än någonsin och Annika Bergström, professor på Göteborgs universitet och föreståndare för SOM-institutet vid presentationen av undersökningen säger att uppgången kan bero på flera saker men pekar specifikt på det ekonomiska läget och ökandet av den organiserade brottsligheten. För SOM-institutets fråga “Om du ser till läget i dag, hur oroande upplever du följande inför framtiden?” finns det 33 olika svarsalternativ varav 2023 svarade 75% av de tillfrågade att de var oroliga för den organiserade brottsligheten. Många anser alltså att lag och ordning är det mest utspridda problemet i dagens Sverige. På andra och tredje plats är de tillfrågade oroliga över hotet från Ryssland samt att narkotikaanvändningen ökar. (SvD, 2024)

Maslow menar att säkerhet bara är en aktiv och dominant mobilisering av mänskliga resurser i tid av kriser. Säkerhetssökandet bland vuxna, som egentligen lever ett annars bekvämt liv med tillfredsställda säkerhetsbehov, är som störst under hot såsom krig, sjukdom, naturkatastrofer, brottsvågor, samhällelig desorganisering, neuros, myndighetsnedbrytning, med fler. Det samhälleliga säkerhetsbehovet blir utspritt när lagen, ordningen och auktoriteten hotas. Det skapas en regression av högre behov för att skapa trygghet och istället en prioritering av säkerhet. (Maslow 1987: 18-20) Maslows behovstrappa kan således förklara prioriteringen av säkerhet över frihet. Människan står inför många hot och känner oro, vilket betyder att prioriteringen av behov genomgår en regression till mer basala behov såsom säkerhet. Människan kommer därmed att bli säkerhetssökande när man anser att samhället går i fel riktning. Däremot förklarar det som nämnt inte i lika stor utsträckning varför

väldigt många fortfarande prioriterar frihet.

Undersökningen visar att kön är den mest signifikanta aspekt som avgör om säkerhet eller frihet prioriteras. Detta är intressant eftersom kön inte var inkluderat i Ingleharts ursprungliga teoribyggge om postmaterialism. The Spanish case lyfte dock kön som variabel och även deras resultat indikerade hög korrelation. Det är dock viktigt att uppmärksamma att kön bara har två skalsteg och visar därför en högre effekt jämfört med exempelvis ideologi som har fem skalsteg. De partier som tydligt kommunicerar budskap om säkerhet är de som placerar sig längre till höger på den politiska skalan, vilket stämmer överens med att respondenter som prioriterar säkerhet också placerar sig längre till höger. I kontrast med detta så är kvinnor mer benägna att prioritera säkerhet men mer benägna att rösta på partier längre till vänster (SCB 2021).

Vårt resultat indikerar att äldre människor tenderar att prioritera frihet högre än säkerhet. Trots att sambandet inte är signifikant så står det i stark kontrast till den tydliga korrelation som Inglehart upptäckte i *The silent revolution* där äldre i högre utsträckning prioriterade materialistiska värderingar. En aspekt som kan tänkas påverka resultatet är det ökade klimathotet som inte var lika närvarande när Inglehart genomförde sin studie. Klimatförändringarna kan utgöra ett hot mot säkerheten och därför göra att människor prioriterar materialistiska värderingar. Unga och kvinnor är överrepresenterade bland dem som upplever oro inför klimatförändringarna (WWF 2018). Denna oro kan vara en av effekterna som leder till att kvinnor och unga är mer benägna att prioritera säkerhet i denna studie.

Det är intressant att vi analyserar många av de variabler som Inglehart gör i sin undersökning men får ganska låg signifikans även på dem. Detta påvisar att vår beroende variabel inte är lämpad för att mäta materialistiska eller postmaterialistiska värderingar. Det kan bero på att variabeln bygger på självskattning istället för verkliga prioriteringar. Svaren kan i högre grad influeras av vilken självbild människorna som ingår i studien har och vilken tolkning de gör av begreppen frihet och säkerhet. Högre signifikans skulle möjligtvis uppnås om studien utfördes på ett liknande sätt som Ingleharts där respondenterna fick prioritera alternativ utan att själva veta vad som mättes.

I studien *The security versus freedom dilemma* konceptualiseras begreppet frihet som tillgången till information. Detta utgör en stor skillnad från hur frågan ställs i SOM-institutets undersökning eftersom respondenterna där själva får värdera vad frihet betyder för dem. Detta indikerar att det ofta kan vara svårt att överföra resultat från en fallstudie av ett land till ett annat. Samtidigt ger en komparativ analys med samma frågeställningar i två olika kontexter helt andra möjligheter att ställa material/utfall mot varandra och ta fram hypoteser för kommande forskning. Som vi har gått igenom tidigare finns det en mängd olika sätt att tolka frihet på och det går inte att veta vad respondenterna själva lägger in i begreppet. Sambandet borde på så vis vara mer konsekvent i *The security versus freedom dilemma* och det kan vara en del av förklaringen till att våra resultat inte blir likadana. Studien

noterar att det finns en viss korrelation mellan människor som prioriterar säkerhet över tillgång till information och att vara positivt inställd till övervakningskameror. Detta är intressant inom den nuvarande samhällliga kontexten där övervakning, visitationszoner och avlyssning utan brottsmisstanke implementeras.

Maslow menar att hotet av kaos skapar högre behov för trygghet samt att det finns ett samband i att när människor är i behov av trygghet är de mer mottagliga och accepterande av diktatur eller militärt styre (Maslow 1987: 19-20). I Sverige råder inte militärt styre eller diktatur men vi kan se att fler väljer de partier som har säkerhetsfrågor som högsta prioritet. Maslows poäng är att människor tillåter inskränkningar av friheten när tryggheten inte är tillgodosedd och för Sverige kan det innebära ett större accepterande av partier längre till höger eller populistiska partier. Stödet för populism har ökat de senaste åren och i Europa genomgår flera länder en demokratisk tillbakagång. Populism innebär ett hot för demokratin där man önskar ersätta styrelseskick med oinskränkt makt åt en auktoritär ledare och på ett odemokratiskt vis. Hotet ligger i att ledaren inte legitimerar opposition där folkviljan existerar i ett singularis där övriga grupper och minoriteter bortprioriteras (Näsström 2021: 77-85). I en demokrati leder dålig krishantering till missnöje bland folket, och i alla styrelseformer. Till skillnad från demokratier kan autokratier eller mer populistisk riktade regeringar agera snabbare med mer enhetliga och stabila lösningar på krisen, fast på bekostnad av politiska fri- och rättigheter. (Stasavage, 2020) Således kan det ge en förklaring till att de längre till höger prioriterar säkerhet och tillåter inskränkningar av friheten för att öka säkerheten. Positiv frihet innebär ett visst begränsande av individens impulser för att främja ordning och rättvisa. Dessa begränsningar kan anses leda till högre eller lägre nivå av frihet utifrån olika perspektiv.

Därmed finns det ytterligare en koppling till *The security versus freedom dilemma* som ett exempel på att kameraövervakning även finns som medel för att stärka människans frihet. I anknytning till Sverige är motsvarigheten införandet av tidöavtalets visitationszoner och preventiv avlyssning. Samtidigt som kritiker framför att dessa åtgärder inskränker friheten finns det kontrollmedel för att förhindra det. Frihet är även frihet från förtryck samt att slippa en ockupationsmakt och denna kan vara mer konkret än rädslan för att polisen eller samhället inskränker på individens frihet. Det är viktigt att nämna att det finns kontrollorgan som säkerhetsställer att visitationszoner och preventiv avlyssning sker på det sätt som lagstiftaren åsyftade. Samtidigt kan lagen i sig inskränka frihet. NATO kan ses som ett sätt att öka säkerheten samtidigt som det inte inskränker friheten utan kanske även ökar den till följd av förhöjda internationella samarbeten och generell trygghet i tid av hot. Den snabba omsvängningen i NATO-frågan kan bero på förhoppningen att det ger säkerhet och i sin tur därmed möjligheten att utöva medborgerlig frihet. Därför måste det höga NATO-stödet inte innebära att man är mer benägen att prioritera säkerhet över frihet. Samarbetet innebär dock att Sverige överger sin tidigare alliansfrihet.

6 Slutsats

Även om vissa signifikanta samband upptäcktes kan vi utifrån resultatet inte förkasta nollhypotesen men kom fram till samhällsrelevanta resultat. De variabler som visade en signifikant association var kön och ideologi. Resultatet för ideologi överensstämde med Ingleharts tidigare forskning och kön utgjorde ett intressant komplement eftersom *The silent revolution* inte undersökte det som variabel. *The security versus freedom dilemma* undersökte kön där det visade sig ha en betydande effekt.

Synen på om utvecklingen i Sverige går åt rätt eller fel håll visade sig vara den variabel med lägst förklaringsvärde bland de som undersöktes i studien. Detta går emot vad postmaterialistisk teori skulle indikera men kan påvisa att människors tolkning av begreppen frihet och säkerhet spelar in till en sådan nivå att de inte svarar i enlighet med deras materialistiska eller postmaterialistiska värderingar.

Eftersom begreppen frihet och säkerhet är så omdiskuterade och kan tolkas på så många olika sätt så är vår operationalisering inte ett bra sätt att mäta materialistiska/postmaterialistiska värderingar. *The silent revolution* och *The security versus freedom dilemma* visar att tydligare resultat framkommer när det i studien specificeras hur begreppen ska tolkas. Att inte förkasta nollhypotesen kan vara det som gjorde att vi närmade oss rötterna av vad som faktiskt ligger till grund och spelar in i valet av säkerhet och frihet. Således visar vår forskning de variabler som är mer värda att fokusera på i framtida studier.

7 Vidare forskning

Inglehart nämner i sin bok att hans undersökning borde göras om minst 20 år senare eftersom att samhället förändras (Inglehart 1977). I vår undersökning visade sig kön vara den variabel som visade starkast association mellan prioriteringen mellan frihet och säkerhet. Det skulle vara intressant i framtida forskning att granska detta samband närmare och undersöka orsakerna bakom det. Både Maslow och Ingleharts studier är gamla och ger inga specifika bemärkelser till att det skiljer sig mellan kön därmed ser vi en lucka i forskningen för feministiska studier liknande "The security versus freedom dilemma" som även de får resultatet att kön är en påverkande variabel på valet av frihet eller säkerhet.

Vidare ser vi att mer kontrollerade experiment skulle kunna komplettera eller efterlikna Ingleharts experiment. Sålunda hade en undersökning med ett förtydligande i frågornas mening varit relevant för framtida studier. Det finns en fördelaktighet i öppna frågor eftersom det bidrar med en bredd till studien samtidigt som korrelation, signifikans och samband försvagas. Att arbeta vidare med undersökningar som genomförts i flera europeiska länder skulle innebära ett större material och därmed ökad effekt av att olika tolkningar så att säga slår ut varandra på aggregerad nivå (jmf normalfördelningskurva).

Postmodern teoribildning bygger på en dikotomisering som inte är helt lätt att mäta, därmed försvårades operationaliseringen av begreppen frihet och säkerhet. Samtidigt som hypotesen inte stämmer fullt ut så kan den falsifieras på vissa plan. Därmed ser vi andra metoder för att bygga vidare forskningen genom antingen en komparativ analys mellan fallen Spanien och Sverige, med de variabler som visade sig mest signifikanta, eller en tidsserieanalys för att se den faktiska förändringen över tid.

8 Referenser

BRÅ (2024) "Nationella trygghetsundersökningen" Tillgänglig:

<https://bra.se/statistik/statistiska-undersokningar/nationella-trygghetsundersokningen.html>

Hämtad: 13/5-2024

Dahl, Maja (9/1-2024) "Efter ÖB:s uttalande – fler barn kontaktar Bris om oro för krig" Via TT,

Tillgänglig:

<https://via.tt.se/pressmeddelande/3405374/efter-obs-uttalande-fler-barn-kontaktar-bris-om-oro-for-krig?publisherId=1239792&lang=sv>

Esaiasson, Peter – Giljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Towns, Ann – Wängnerud, Lena, 2017.

"Statistisk analys", Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad.

Stockholm: Norstedts juridik.

Fukuyama, Francis (1989) "The End of History?" Tillgänglig:

<https://www-jstor-org.ludwig.lub.lu.se/stable/24027184?seq=1>

Göteborgs universitet, SOM-institutet (2023) "Svenska trender 1986–2022" Tillgänglig:

<https://www.gu.se/sites/default/files/2023-04/1.%20Svenska%20trender%201986-2022.pdf>

Göteborgs universitet, SOM-institutet (2024), "Metod", Tillgänglig:

<https://www.gu.se/som-institutet/som-undersokningarna/metod>

Göteborgs universitet, SOM-institutet (2022) "Kodbok: Den nationella SOM-undersökningen"

Tillgänglig: <https://www.gu.se/sites/default/files/2023-03/Kodbok%20Riks%202022.pdf>

Göteborgs universitet, SOM-institutet. (2024). "Den nationella SOM-undersökningen 2022" (Version

1) [Dataset]. Göteborgs universitet. Tillgänglig: <https://doi.org/10.5878/2aep-vv75>

Herranz de Rafael, Gonzalo & Juan S. Fernández-Prados (2022) "The Security Versus

Freedom Dilemma. An Empirical Study of the Spanish Case" Front. Sociol. 7:774485

Tillgänglig: <https://doi.org/10.3389/fsoc.2022.774485>

Heribert Franz Koeck, Security versus Freedom, 17 ANNALES UNIVERSITATIS APULENSIS

SERIES JURISPRUDENTIA [52] (2014). Tillgänglig:

https://heinonline.org/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/auaplsj17&id=53&men_tab=srchresults

Honderich, Ted. (Ed) (1995) *The Oxford Companion to Philosophy*. Oxford, Oxford University Press.

Inglehart, Ronald (2009) "Postmaterialist Values and the Shift from Survival to Self- Expression Values" Tillgänglig:

<https://eds-p-ebSCOhost-com.ludwig.lub.lu.se/eds/detail/detail?vid=3&sid=088280c9-a26b-4f8c-8cf6-0127287c5beb%40redis&bdata=JkF1dGhUeXBIPWlwLHVpZCZzaXRIPWVkey1saXZlJnNjb3BIPXNpdGU%3d#AN=edsoho.9780199270125.003.0012&db=edsoho> 223–239

Inglehart, Ronald, & Christian Welzel (2010) "Changing Mass Priorities: The Link between Modernization and Democracy." *Perspectives on Politics* 8, nr. 2 : 551–567. Tillgänglig:

<http://www.jstor.org/stable/25698618>

Inglehart, Ronald (2007) *Postmaterialist Values and the Shift from Survival to Self-Expression Values*. Oxford University Press (OXFORD HANDBOOKS POL SCIENCE SERI OHPS C)

Tillgänglig: doi:10.1093/oxfordhb/9780199270125.003.0012

Inglehart, Ronald (1981) "Post-Materialism in an Environment of Insecurity." *The American Political Science Review* 75, no. 4 : 880–900. <https://doi.org/10.2307/1962290>.

Inglehart, Ronald (1977) *The silent revolution : changing values and political styles among Western publics*. Princeton U.P.

Isaiah Berlin (1969) "TWO CONCEPTS OF LIBERTY," *Four Essays On Liberty*, Oxford, England: Oxford University Press: 118-172. Tillgänglig:

https://cactus.utahtech.edu/green/B_Readings/I_Berlin%20Two%20Concpets%20of%20Liberty.pdf

Liberalerna (14/10-2022) "Tidöavtalet: Överenskommelse för Sverige" Tillgänglig:

<https://www.liberalerna.se/wp-content/uploads/tidoavtalet-overenskommelse-for-sverige-slutlig.pdf>

Lundell, Anna-Karin, (2023) Göteborgs universitet Tillgänglig:

<https://www.gu.se/nyheter/varlden-alltmer-auktoritar-men-det-finns-hopp>

Magnusson Knöfel, Anna (26/10-2023) "Lagen om preventiv avlyssning utvidgas"

Åklagarmyndigheten, Tillgänglig:

<https://www.aklagare.se/nyheter-press/aktuellt-pa-aklagarmyndigheten/lagen-om-preventiv-avlyssning-utvidgas/> Hämtad: 15/5-2024

Maslow, Abraham H. (1987) "Motivation and Personality" 3:e Uppl. Addison-Wesley Educational Publishers Inc.

Mohamed, Elham TT Publicerad 2024-03-21 "Rekordnegativ syn på Sverige" SvD

Tillgänglig: <https://www.svd.se/a/zEW30O/svenskar-rekordnegativa-i-synen-pa-sverige>

Hämtad: 9/5-2024

Näsström, Sofia. (2021). Demokrati: en liten bok om en stor sak. Lund: Historiska Media.

Pfeiffer, M. och Côté, J. (1991) "Inglehart's Silent Revolution Thesis: An Examination of Life-Cycle Effects in the Acquisition of Postmaterialist Values", *Social Behavior and Personality An International Journal* 19(4):223-235 Tillgänglig: 10.2224/sbp.1991.19.4.223

Regeringskansliet (8/3-2024) Om regeringens prioritering: "Säkerhetspolitiska läget" Tillgänglig:

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/regeringens-prioriteringar/sakerhetspolitiska-laget/om-regeringens-prioritering-sakerhetspolitiska-laget/> Hämtad: 15/5-2024

Sandström Libb, Alexander S (8/1-2024) "Överbefälhavaren tydlig: Alla svenskar måste vara redo för krig"

TV4, Tillgänglig:

<https://www.tv4.se/artikel/2rqRYLRXKVT3BAmrtZxQW2/oeverbefaelhavaren-tydlig-alla-svenskar-maste-vara-redo-foer-krig>

Stasavage, D. (2020). Democracy, Autocracy, and Emergency Threats: Lessons for COVID-19 from the Last Thousand Years. *International Organization*, 74(S1), E1-E17.

SCB (2021) "Ökande gap mellan kvinnors och mäns partisympatier" Tillgänglig:

<https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2021/okande-gap-mellan-kvinnors-och-mans-partisymptier/> Hämtad: 21/5-2024

SVT Nyheter (10/4-2024) "Riksdagen röstar ja till visitationszoner" Tillgänglig:

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/riksdagen-rostade-ja-till-visitationszoner> Hämtad:

15/5-2024

Taormina, Robert J. & Gao, Jennifer H. (2013) "Maslow and the Motivation Hierarchy: Measuring Satisfaction of the Needs" *The American Journal of Psychology* 126 (2): 155–177.

Tillgänglig: <https://doi.org/10.5406/amerjpsyc.126.2.0155>

The Inglehart-Welzel World Cultural Map - World Values Survey 7 (2023). Source:

<https://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp?CMSID=Findings> Hämtad: 15/5-2024

WWF (2018) "Ny Sifo-undersökning: Unga kvinnor mest oroade och engagerade i klimatfrågan"

Tillgänglig:

<https://www.wwf.se/nyheter/unga-kvinnor-oroas-och-engageras-mest-i-klimatfragan-2834271/>

Hämtad: 21/5-2024